

Немања С. Ђукић*
Универзитет у Бањој Луци
Факултет политичких наука

УДК 314.74
DOI: 10.7251/FIN1921175D
Прегледни научни чланак

Предраг Р. Живковић
Универзитет Црне Горе
Филозофски факултет

ПОСТМОДЕРНЕ ГЕОПОЛИТИЧКЕ ПРОЈЕКЦИЈЕ И БЛИСКОИСТОЧНЕ МИГРАЦИЈЕ

Чланак који слиједи представља увод у разумијевање геополитике постмодерне. Суштину геополитике постмодерне представља биополитичка регулација голог живота (bare life). У првом дијелу чланка одређујемо појам биополитике и биосуверенитета. За разлику од класичне политике, која представља способност националне државе да као основни субјект међународних односа контролише територију, биополитика као постмодерна форма политике усмјерена је на неформалну регулацију становништва. У другом дијелу чланка, биополитичку суштину геополитике постмодерне показујемо на примјеру геополитичког пројектовања блискоисточних миграција. У трећем дијелу чланка анализирамо однос основних геополитичких субјеката западне цивилизације и објашњавамо основну геополитичку матрицу односа САД – ЕУ. У четвртном дијелу чланка дајемо завршни преглед постмодерне геополитичке ситуације.

Кључне ријечи: биосуверенитет, миграције, геополитика, САД, ЕУ

* nemanjadjukic00@yahoo.com

БИОСУВЕРЕНИТЕТ

Од Вестфалског мировног споразума па све до краја 20. вијека, централни појам међународних односа представљао је појам суверенитета који је схватан као ексклузивно право (способност) националне државе као модерног облика политичког организовања простора да политички и економски управља властитом *територијом* (Дугин, 2012а, стр. 317-329). Од краја 20. вијека суверенитет се испољава као биосуверенитет – као ексклузивно право или способност дугорочног контролисања *становништва* кроз контролу биолошких претпоставки репродукције његовог голог живота, при чему то ексклузивно право и способност није нужно, а најчешће није уопште атрибут националне државе, већ средство разбијања саме идеје државе. Као филозофска легитимација глобалистичке деконструкције саме идеје државе формулисана је онтолошка теорија суверенитета (Agamben, 1998, 2005), према којој је сама идеја државе као такве неодвојива од идеје концентрационог логора, јер и држава и концентрациони логор за основни објект своје политичке моћи имају голи живот (*Bare life*). Сходно томе, а према Агамбену (Giorgio Agamben), проблем суверенитета онтолошки је проблем јер је нераздвојиво повезан са питањем шта је живот и шта је држава. Отуда и одговор на проблем суверенитета, према Агамбену, мора бити онтолошки – негација самог принципа државе и успостављање савим другачијег (недржавног) начина постојања. Онтолошка теорија суверенитета није спорна због тога што је онтолошка, већ стога што су њени аргументи неистинити. Прво западна идеја (модерне) државе на коју Агамбен реферише, наводећи примјере Њемачке и Енглеске (али не и НДХ, која је такође *state of exception*) није једина могућа идеја државе. Друго, објект моћи државе и концентрационог логора није појединац него заједница. Треће, осим суверенитета као егзистенцијалног принципа модерне државе, постоји и аутономија која, као егзистенцијални принцип заједнице, већ сама по себи представља сасвим другачији (паралелни и недржавни) начин постојања који није повезан са организовањем и контролом територије (карактеристичан за Србе и Јевреје у периодима окупације и прогонства). Стога је потрага за савим другачијим (недржавним) начином постојања једноставно бесмислена итд.

Униполарна глобализација, као пројекат и процес ширења западне концепције самобитности (моћ, профит, индивидуализам и забава) у глобални идентитетски простор, већ је изазвала суштински пренос укупног суверенитета националне државе на глобалне институције, због чега држава, осим социјалних, скоро да нема никаквих других надлежности на властитој територији. Отуда у условима десуверене националне државе питање голог живота постаје питање одржања репродуктивног капацитета становништва државе, који (репродуктивни капа-

цитет) због десуверености саме државе не може бити заштићен, а који је угрожен читавим низом потпуно суверених глобалних биополитичких активности обједињених у појму „одрживог развоја“¹, и то: правом на абортус, феминистичким покретом, покретом за права хомосексуалаца, покретом за права трансродних особа, вакцинацијом, експерименталном примјеном пренаталне медицине, посредством миграционих политика, фармацеутских производа, посредством контроле хране, воде, биљног и животињског свијета, контролом рудног богатства, сјемења, молекуларним инжињерингом, генетским манипулацијама итд. (United Nations, 1992, p. 5).

Због тога је од изузетног значаја показати да није држава као таква (то јест сама идеја државе) неодвојива од идеје концентрационог логора, него је сам западни принцип идентитета (Δῆμος), као резултат секуларне просторно-политичке (територијално-грађанске) идентификације, оно што је неодвојиво од саме суштине фашизма (политичке конструкције идентитета који дедукован из саме идеје моћи већ јесте непријатељство – негативна употреба слободе која другог унапријед редукује на средство чијом негацијом хоће да обезбиједи своје властито самоприсуство). Стога Агамбен гријеша када питање голог живота повезује са појединцем, јер није појединац онај субјект коме се одузима право на живот, него је то колективитет. Јер Јевреји и Срби нису уништавани у

¹ У постмодерној слици свијета, појам суверенитета повезује се са контролом репродукције становништва и његовим здрављем, тј. са контролом количине и квалитета хране, воде, ваздуха, биљног и животињског свијета. Отуда биосуверенитет представља контролу биолошких услова (ре)продукције самог живота (Фуко, 2005). Због Другог свјетског рата, обједињујући појам ових елемената – *lebensraum*, крајем 20. и почетком 21. вијека добио је нови облик – *одрживи развој*. Значењска повезница ова два појма, бар на општем семантичко-конотативном нивоу, састоји се у томе што и један и други представљају нарочит (аутоцентричан) облик бриге за животни простор (Valdenfels, 2005, str. 54-55). Саставни елементи овог „аутоцентричног бригања“ представљају: екологија, биодиверзитет, људска права и развој медицине (нарочито у земљама Трећег свијета). Екологија се односи на директно управљање квалитетом и количином воде, ваздуха те индиректно и квалитетом и количином хране. Биодиверзитет се односи на управљање биљним и животињским свијетом. Људска права и развој медицине односе се на управљање (ре)продукцијом становништва. Дискурс о људским правима и дискурс о развоју медицине не могу се одвајати с обзиром да њихову заједничку основу представља на тзв. „вишку становништва“ утемељена „аутоцентрична забринутост“ за одрживи развој. Отуда сам дискурс о људским правима, нарочито дискурс о правима жена, родним и сексуалним правима, правима хомосексуалаца и трансродним особама, дискурс о правима дјеце итд., по себи јесте биополитички јер се већ налази смјештен у шири еугенистички контекст популационе политике као окоснице одрживог развоја.

Аушвицу и Јасеновцу као појединци и зато што су појединци, него су уништавани као заједница и само зато што су заједница.

Међутим, донекле Агамбен и јесте у праву – али само у оној мјери у којој се критика суверенитета, а отуда и државе, односи искључиво на западну концепцију суверенитета и државе, јер, како вели Валденфелс (Berthard Valdenfels), модерно искуствовање егзистенције утемељено је у идеји присвајања:

Нововјековно-западно мишљење, које је по Максу Веберу, дале-косежно одређено путем пројекта 'овладавања свијетом', том присвајању даје посебан отисак... Тежње за присвајањем наступају са одређеним формама центраирања: егоцентризмом који полази од индивидуалне властитости, етноцентризмом који проистиче из колективно властитог и логоцентризмом којем је стало до општег које пресеже властито и страно. У прва два случаја страно се своди на властито... а у посљедњем случају властито и страно бивају уврштени у општост (Valdenfels, 2005, str. 54-55).

Отуда се као основно искуство и као темељни политички императив модерног бивствовања појављује идеја суверенитета. Идеја суверенитета је грађанско-секуларно питање индивидуалне властитости – то је питање одржања властите индивидуалне егзистенције која је због свога негативног животног става *a priori* угрожена другом егзистенцијом. Друга егзистенција нужно се јавља као против-егзистенција због тога што се она налази изван суверенитета властитости прве егзистенције те као таква не проширује сферу њене властитости (Valdenfels, 2005, str. 51-52). Због тога, све док се егзистенција структурира кроз аутоцентризам, Други не може бити ништа осим непријатељ – оно што је изван поретка (Anidjar, 2004, p. 35-69). На тај начин, сам појам суверенитета као аутоцентричног присвајања животног простора (*lebensraum*) већ имплицира, или пак јесте еквиваленција идеји непријатељства.

Док се заједница као предмодерни облик друштвености структурира кроз аутономију, друштво се као модерни (западни) облик друштвености структурира кроз суверенитет. Како пише Дугин:

Аутономија представља природан облик организације колектива људи уједињених по неком органском основу. Стога је аутономија у супротности са суверенитетом – начином организовања простора типичним за националне државе у њиховој модерној форми. У случају суверенитета, ријеч је о приоритетном праву слободног и независног располагања територијом, док аутономија подразумева независност у организовању колективног живота људи у областима које нису повезане с циљем организовања територија (Дугин, 2012а, стр. 321).

У модерној епоси сам идентитет а следствено томе и непријатељ (против-идентитет) дедукује се из секуларизоване тријаде моћ–поредак–простор, то јест из способности успостављања поретка искључивог располагања простором:

Непријатељ није један. Он је најмање двострук... Први непријатељ, дакле, први непријатељ човјечанства, *hostis humani generis*, јесте тиранин, онај који влада копном. Други непријатељ, заједно са тиранином, учествује у прерасподјели Земље. Они, два непријатеља, подијељени су међу собом и дијеле свијет између себе. За поредак копна, тиранин је био заједнички непријатељ, баш као што је, за поредак мора, гусар био непријатељ људског рода (Анидјар, 2004, стр. 35-69)².

У модерној слици свијета простор је претпоставка моћи и идентитета јер се секуларна (територијално-грађанска) концепција самобитности може успоставити само у простору, и то као присвајање простора – као Δῆμος. Напротив, самобитност заједнице (предмодерног облика друштвености) није секуларна – она не произлази из тријаде моћ–поредак–простор. По својој суштини заједница је благодат. А благодат је од Бога. Стога заједница увијек јесте божанска бит или бивање божанске бити (Nancy, 1991, р. 12). То је света призваност у саборно, евхаристијско и литургијско супостојање људи с Богом (литургијска заједница људи са Богом). Отуда је заједница по својој суштини Λαός – свети (крштени) народ, чија је самобитност утемељена у Богу не по властитој вољи, него по благодати: „А ви сте род изабрани, краљевско свештенство, свети народ, народ стечени да навијешта силна дјела Онога који вас из таме позва к дивном свјетлу својему; ви, некоћ Не-народ, а сада Народ Божји; ви Не-мили, а сада Мили“ (1 Pt 2. 9/2. 10). Повијесни израз заједнице представља ἔθνος. Етнос је временски облик, генеричка природа заједнице – начин на који заједница постоји у времену. Просторно-територијални израз заједнице јесте Δῆμος. Демос је политичко-просторни облик, територијално-грађанска природа заједнице – начин на који заједница постоји у простору. Насупрот грађанству као секуларизованом територијално-физичком облику просторно-политичке идентификације и етнији као секуларизованом повијесно-културном облику идентификације кроз заједничко поријекло, традицију и језик; питање голог живота (*bare life*), као питање

² “The enemy is not one. He is at least two ... The first enemy, then, the first enemy of humanity, *hostis humani generis*, is the tyrant, who rules over the land. The other enemy, along with the tyrant, partakes of the rest of the earth. They, the two enemies, are divided, and they share the world among themselves. For the order of the land, the tyrant was the common enemy, just as, for the order of the see, the pirate was the enemy of the human race“ (Anidjar, 2004, p. 35-69).

опстанка и права на живот, увијек је питање заједнице (човјека као ζῷον πολιτικόν – а). ζῷον πολιτικόν није политичка животиња. Грађанин је политичка животиња. ζῷον πολιτικόν је личност, биће заједнице, биће полиса, логосно (λόγος), саборно (λέγειν) или литургијско (божје) биће.

МИГРАЦИЈЕ КАО ГЕОПОЛИТИЧКО ПРОЈЕКТОВАЊЕ

Анализа блискоисточних миграција мора поћи од двије основне метатеоријске и епистемолошке пропозиције. Прво, у анализи друштвених појава разумијевање претходи објашњењу (Рихт, 1975, стр. 37). Друго, унутар теоријско-методолошког оквира социологије, а најкасније од Карла Манхајма (Karl Mannheim), постало је сасвим извјесно да у анализи друштвених процеса ми заправо немамо посла са спонтаним, већ са контролисаним друштвеним процесима (Манхајм, 2009, стр. 18). За разлику од дисциплинујућих друштава 18. и 19. вијека, која су, према Фукоу (Michel Foucault), представљала примјену репресивних пракси социјалне контроле (примарна, секундарна, формална и неформална социјализација кроз породицу, школу, касарне, фабрике, болнице и затворе) (Фуко, 2005); у друштвима 20. вијека, које је Жил Делез (Gilles Deleuze) назвао контролисаним или програмираним друштвима (Deleuze, 1992, р. 3-7), репресивна димензија социјалне контроле (контрола тијела) допуњена је нихилацијском (контрола идеја и вриједности) те манипулативном димензијом (контрола самог процеса разумијевања) социјалне контроле. То значи да сви значајнији друштвени процеси увијек јесу процеси остварења неког пројекта. Дакле, у вези с миграцијама потребно је одговорити на два питања: 1) О каквом се пројекту ради? и 2) Ко је субјект тог пројекта? Као што смо показали у претходном поглављу, за разлику од класичног суверенитета, који представља искључиву надлежност националне државе да успоставља контролу над територијом, савремени суверенитет јесте биополитички. Најшире посматрано биосуверенитет представља способност управљања становништвом, при чему се та способност углавном не односи на националну државу. Отуда феномен миграција престаје бити демографско питање и постаје питање геополитичког пројектовања. На геополитичком плану за САД важно је да одржавају релативно низак ниво кохезивности између чланица ЕУ, односно релативно висок ниво економске, политичке, социјалне и безбједносне нестабилности. Тако, на примјер, једну од техника којом САД индукују економску кризу у ЕУ, чиме заправо онемогућавају њено геополитичко осамостаљивање, представља увођење санкција Русији (због украјинске кризе), од чега највећу штету трпи управо њемачка привреда. У истом смислу и са истим посљедицама (највећи притисак трпи Њемачка) представља примјена технике индуковања политичке кризе посредством управљања мигрантским кризама

(MOST/Management of Social Transformations). Прилив миграната у демографском смислу не представља структуралан проблем за Европу, с обзиром на њене демографске капацитете. Међутим, овај прилив свакако изазива структуралан проблем али (гео)политичког карактера. Наиме, прилив миграната исламског поријекла доприноси јачању деснице у ЕУ, која представља дезинтегративни фактор, те стога овај прилив заправо представља пројектовану геополитичку дестабилизацију ЕУ у циљу ометања, успоравања и спречавања њеног геополитичког осамостаљења³. У том смислу миграције са Блиског истока треба разумијевати унутар истог геополитичког сценарија по коме су САД деведесетих година прошлога вијека, кориштењем исламског фактора на Балкану и изазивајући распад СФРЈ, заправо покушавале успорити интегративне процесе ЕУ (Влајки, 2006). Као саставни дио покушаја геополитичког дестабиловања ЕУ, САД, по истом геополитичком обрасцу мигрантске кризе, примијениле су и сценарио звани БРЕГЗИТ. На тај начин мигрантска криза може се разумијевати као претходна легитимација накнадно оствареног а раније планираног геополитичког тактизирања морског (протестантског) субјекта западне цивилизацијске структуре.

ГЕОПОЛИТИЧКА ПОЗАДИНА

Када говоримо о политици и о глобализацији, неопходно је дати двије претходне напомене. Прво, бит политике није политичке, него религијске природе (Schmitt, 1985, р. 36). И друго, униполарна глобализација као пројекат и процес ширења западне концепције самобитности (моћ, профит, индивидуализам, забава) у глобални идентитетски простор има два субјекта: протестантски (САД) и римокатолички (Ватикан). Контраст између ова два субјекта еквивалентан је разлици између морске и копнене моћи (Mackinder, 1904, р. 421-437), односно између *Трговца* и *Хероја* или *Продавача* и *Раџника* (Sombart, 1915). Ови цивилизацијски полови изграђени су на супротним системима вриједности. Морски пол је протестантски, либералан и футуристички револуционаран а копнени пол је римокатолички, конзервативан и традиционалан. Однос између ова два субјекта западне цивилизацијске структуре обликовао је цјелокупну политичку повијест Запада. У својој

³ Подршка десничарским странкама на посљедњим парламентарним изборима у чланицама ЕУ: Данска (Данска народна странка) 21,0%; Финска (Странка Финаца) 17,65%; Њемачка (Алтернатива за Њемачку) 4,7%; Шведска (Шведске демократе) 12,9; Холандија (Странка за слободу) 10%; Словачка (Наша Словачка) 8,4; Француска (Национални фронт) 14%; Мађарска (Јобик) 20,2%; Швицарска (Швицарска народна странка) 28,9%; Аустрија (Слободарска партија) 20,5%; Италија (Сјеверна лига) 4%; Грчка (Златна зора) 6,97%.

првој фази, од Крсташких ратова (1096-1456) до реформације (1517), Запад је био јединствен. Од реформације до Француске буржоаске револуције (1789) и Авињонског ропства (1798), доминирао је римокатолички (копнени) пол. Након тога доминацију преузима протестантски (морски) пол. Матрицу сукоба између римокатоличког (копненог) и протестантског (морског) пола западне цивилизације можемо пратити и у Првом и у Другом свјетском рату. У Првом свјетском рату сукоб се одвијао између главних играча копнене осовине Ватикан-Њемачко царство-Аустроугарско царство (са Отоманским царством као споредним играчем у функцији жртве) и главних играча морске осовине САД-Британија (са Руским царством као споредним играчем у функцији жртве). У Другом свјетском рату имамо исти сценарио: сукоб главних играча копнене осовине Ватикан-Њемачка (са Јапанским царством као споредним играчем у функцији жртве) и главних играча морске осовине САД-Британија (са СССР-ом као споредним играчем у функцији жртве). Такође ова матрица може бити примјењива у објашњењу наше националне историје везане за Други свјетски рат⁴.

Стварање ЕУ представљао је покушај четврте геополитичке рехабилитације копненог (римокатоличког) субјекта западне цивилизације. Посматрано историјски, прва геополитичка независност римокатоличког (копненог) субјекта западне цивилизације била је остварена у Светом римском царству (Први рајх). Покушај остварења друге геополитичке независности римокатоличког (копненог) субјекта западне цивилизације било је уједињење Њемачке под Бизмарком (Други рајх). Трећи покушај представљала је нацистичка Њемачка, под Хитлером (Трећи рајх), те напослетку четврти покушај остварења геополитичке независности римокатоличког (копненог) субјекта западне цивилизације представља ЕУ са Њемачком на челу. Савремена Европа у потпуности је субординирана у *Цивилизацију мора*, која се манифестује у стратешкој хегемонији Америке преко НАТО савеза. Ова ситуација спречава Европу да постане независан геополитички субјект – она деформише геополитичку природу Европе као континенталног ентитета. Отуда постоји реална потреба да се промијени постојећи европски *status quo* и да се обнови органска стратегија копна на основу стварног европског суверенитета. Умјесто атлантизма, Европа мора да постане стратешка континентална сила

⁴ Потписивање Тројног пакта означило је улазак Краљевине СХС у копнену осовину. Војни удар 27. марта реакција је морске осовине (Британије) на потписивање Пакта. Краљевина улази у рат на страни морске осовине, што доводи до одмазде (НДХ, Јасеновац) копнене осовине (Ватикана). Морска осовина (Британија) током рата управља унутарнационалним сукобом (четници-партизани) те након рата инсталира комунистички режим. Педесетак година касније иста та осовина изазива распад СФРЈ, у циљу успоравања интеграција ЕУ.

(Dugin, 2015, p. 5). На другој страни, атлантистички свијет, на челу са САД, настоји да онемогући геополитичко осамостаљивање Европе. На енергетском плану, за САД важно је да енергија Европе (чланицама евроатлантског свијета), Турској (чланици НАТО) и (пожељно) Кини буде допремљена из области које су под контролом Сједињених Америчких Држава или барем да транспортни системи енергената пролазе кроз земље стратешки лојалне САД. Због тога, са становишта САД, између Русије и Европе, Турске и Кине треба изградити „санитарни кордон“ под контролом САД како би се обезбиједила способност њеног утицаја на снабдијевање енергијом (као и на цијену енергије), и истовремено онемогућило стварање евроазијског енергетског конзорцијума или бар спријечило његово ефикасно функционисање (Дугин, 2012б, стр. 979-983). Данас тај „санитарни кордон“ на истоку Европе представљају земље „Нове Европе“, односно земље које су недавно прешле из сфере утицаја СССР-а у руке САД и НАТО. Њихова економија занемарљива је – оне преживљавају захваљујући економским субвенцијама Европске уније и политичкој подршци Сједињених Америчких Држава. Подршку Американаца они су дужни да отплаћују развојем радикалне русофобије и сталним ометањем директне испоруке руских енергената у Европу. Ово је класична политика Пољске и балтичких земаља. У истом духу наступала је и проамеричка Украјина под Јушченком и Тимошенко. У покушају дестабилизације односа између Москве и Минска примјењивана је иста стратегија (Дугин, 2012б).

ГЕОПОЛИТИКА ПОСТМОДЕРНЕ

Досадашњи оквир анализе тумачен је из визуре *геополитичке постмодерне*⁵, за коју сматрамо да је подобан и захвалан избор методолошког и теоријског приступа савременим друштвеним процесима. Поред „тематског завјештања“, назначени приступ разматрања геополитичких догађаја који су и условили демографска кретања, предочио је пред лицем научне јавности, судар два облика мишљења, двије доминантне филозофије које образују геополитичке полове, а садржане су у *врошескианско-есхапологишким учењу и евроазијској доктрини*. Чини нам се да у овим назначеним извориштима догађања треба тражити и могућна рјешења за тумачење и данашњих миграција.

Рекло би се да је на том „теоријском платну“ осликана и судбина свих оних заједница које задржавају свој традиционални етос или се повинују жељама једног набуситог западног „Ега“, који је овладао својом

⁵ Види: Дугин, А. (2009). *Геополитика постмодерне*. Превод са руског језика Сава Росић. Београд: „Преводилачка радионица Росић“ *Никола Пашић*.

околином и објективизирао природу⁶. У првом случају, који је и супститут евроазијске филозофије, инволвиран су мисаони пејзажи свега онога што је представљало дух и лице заједнице, а што данас у епоси постмодерне постаје само „утрнуло сјећање“ на давно заборављену „колијевку отпора“ глобалистичком незнању. У другом, присуствујемо „вечерњој школи“ нашег присуства у животу који је омеђен и строго контролисан. Наравно, строго контролисан кроз одржавање *постмодерног шошалистичаризма* који није у дослуху са традиционалним ткивом, те тако присуствујемо *геополици десструкције*. Љубиша Деспотовић упозорава:

[О]на (*геополитика десструкције* ум. аутора) могла би се одредити као добро планиран идеолошко-политички концепт (кондензован у тријади појмова: *глобализам*, *глобализација*, *нови светски поредак*) потчињавања света интересима САД-а и атлантистичке геополитичке парадигме, реализован кроз процесе делимичне или потпуне девастације државних, националних, идентитетских, институционалних, економских, културних, научних, образовних, војних, религијско-конфесионалних и територијалних капацитета нација које су означене као мета њиховог разорног деловања (Despotović, 2015, str. 65).

Отуда се назире и мале залихе либералних идеја на пољу побољшања човјекових потреба. Уз корпус пропагандних садржаја које је проносе, савремена мисао о либералној демократији и неолибералном капитализму, постаје изразито фиктивна, онтолошки празна, али је прије свега пропагандно уходана. Стога –

Идеја о Европи демократизованих националних држава, слободних и једнаких, у којима се поштују националне културе и традиције, етничке и религиозне заједнице, данас је постала немогућа због финансијализације старог континента, због наметања искључиво културе тржишта и подређивања суверених народа војној хунти економског типа која је својствена финансијској диктатури... Без претеривања, зато је могуће обратити се народима који улазе (или ће ући) у еврократски криминални пројекат, речима из Дантеовог Пакла: *'Ви што улазите, оставите сваку наду'* (наш курзив) (Koljević. Fuzaro, 2016, str. 33-34).

Да би се ослободили присуства могуће научне пророчности, дужни смо образложити наше настојање да ће се у овој теоријској презентацији наћи довољан опсег аргумената који доследно изводе закључак о могућној злоупотреби идентитета, а све у циљу стварања његовог „вегета-

⁶ Види: Симић, Ж. (2011). *Јуні и хришћанство*. Београд: Академија за дипломатију и безбедност.

тивног стања”. Премда је наша сугестија и превише потенцијално оштра, у условима глобалног симулакрума, она има легитимитет укључивања свога дјелатног својства у форми социолошког препознавања глобалне тираније тренутка. Једно луцидно појашњење данашњих глобалних кретања у више него изазовном тематском оквиру (*Картографији несћајања/ дисеминација граница и мисао постглобализма*) дао је Слободан Прошић. Овдје је веома захвално позвати се на садржај његових записа. Ослањајући се на Фукоов паноптикон, који је данас ревитализован, он ће рећи да:

Европа доживљава историјску инверзију – ретроградну еволуцију, јер је смер значења њене моћи и културе преокренут, пошто су обале европског континента заплуснуте својеврсним миграторним цунамијем, таласом који се креће ка њеном средишту и који ће одредити њену судбину. Данашњи егзодус са обала Медитерана у срце Европе неупоредив је са ранијим миграцијама, јер је подстакнут стварањем нових зона депресије које се шире по ободу Медитерана. Та експлозија Медитерана показује основне црте онога што су Делез и Гатари визионарски антиципирани као отклон у односу на претходну историјску епоху – отклон који се више не објашњава историјском дијалектиком, већ прекидом, брисањем (прошлости) и поновним спајањем (*assemblage*) хетерогених култура и етничких заједница. Тај прекид и поновно спајање по моделу ризома одвија се упоредо са брисањем сећања на Медитеран као колевку Европе, њеног залеђа из којег је црпила свој идентитет, миленијумима овенчано порекло и демократски легитимитет. Европа је заплуснута закаснелим цунамијем који се шири из пукотина недовршене деколонизације и неуспелог осамостаљивања њене периферије (Prošić, 2016, str. 57-58).

Завршавајући огледне фрагменте о *теополицији постмодерне*, кредо овог рада ће се узети и односити на студију Александра Дугина *Мислерије Евроазије*, те стога и ова анализа имаће карактер не само приказа већ и указа на она „усамљена мјеста“ која се изостављају у данашњим разматрањима цивилизација *Койна* и *Мора*. Текст у први план истиче рањивост доктрина овдашњих присталица западне Империје, који у потпуности негирају могућност сагледавања алтернативних опција развоја. Остављајући простор и критички настројеним мислиоцима да с правом искажу свој егзалтирани и помодни став у мантри – *иа зар постоји нешто што може парирати заједној хемисфери*, те непроходне стазе мишљења и усијану интелектуалну позорницу, изненађује сазнање да данашњи сукоб Истока и Запада (што је за други пол незамисливо), оптерећује и заоштрава нешто више сем укључености оних садржаја који у први план истичу значај и препоруке голог интереса оличеног

у *Иешродоларском уму*. Демонстративно најављујући студију *Мистерије Евроазије*, аутор овог дјела, истакнути руски социолог, филозоф и политиколог Александар Гељевич Дугин, по свему судећи, оставио је дубок траг у историји идеја, бар када је у питању зрелост *филозофије евроазијства*, оличене у сакралној географији. Особеност његовог приступа огледа се у потпуној посвећености проучавању традиције, архетипова који су гравитирали у орбити евроазијског простора. Ријеч је, прије свега, о признавању митолошких система оних империја које су се задржавале на тлу Евроазије. На тај начин се негира она фиксирајућа и дилетантска идеја да је овај простор искључиво везан само за Русију и њене историјске фазе развоја. Оно што је за нас битно јесте побуђеност идеје да се бар размисли, ако не и одбаци полипно ткиво већ домицилне матрице атлантизма и генерише нови поглед на свијет који ће се описати у наставку. Склони смо увјерењу да овај примјењиво-сугестивни ток анализе можемо повезати са схватињима Александра Дугина⁷, бар када је у питању симболички карактер два хегемона који на волшебан начин показују склоност истом идеолошком поретку. Ослобођена езотеријских тајни, Америка ће се у свеску овог аутора представити као земља утрнулог и атрофираног симболизма, јер је исти претворен у финансијску панораму. Пратећи идејне нити Рене Генона, Дугин ће изнијети једну занимљиву анализу која описује симбол америчког долара.

У свом изворном облику, две вертикалне линије представљале су два 'Хераклова стуба' који су се по традицији налазили на крајњем Западу, иза Гибралтарског мореуза. Слово 'S' у облику петље представљало је у почетку графички симбол гесла: 'пес plus ultra', или дословно, 'нема даље'. Оба симбола обележавала су крајњи запад, границу сакралне хумане географије иза које су се налазили нељудски светови. Тај симбол границе који је упозоравао да се не сме ићи даље од Гибралтара претворио се, парадоксално, у финансијски амблем Америке, земље смештене иза границе, управо тамо где се не сме ићи, тамо где нам графичка ознака на прототипу долара категорички забрањује да се упутимо. У томе се огледа 'онострани' симболички карактер Америке, као отелотворења геополитичких начела, забрањених људској цивилизацији (Дугин, 2008, стр. 116-117).

Дугин на овај начин детектује и филозофско и политичко завјештање Америке, која се није лишила утопистичких идеја и отворена је и подложна за атеистичке и профане пасије. Његова критика не заобилази

⁷ Опширније у: Живковић, П. (2016). *Да ли је моћу дијалог с демократијом?* Београд: Летопис Матице српске, година 192, април 2016, књ. 497, св. 4, стр. 457-472.

ни руски большевизам, који је, попут америчког пророштва начела *Краја историје* и духовног препорода *Златној доба*, смјестио, како он каже „у временски период прије самог Краја Историје“ (Дугин, 2008, стр. 120). А сличност ова два континента више је него занимљива из разлога што: 'континент Америка' такође садржи демонску црвену компоненту 'континента Русије', што су уочили многи истраживачи, историчари и политиколози. Тако је, рецимо, Жан Мари Доминик (Jean Marie Dominique) у октобру 1970. писао у часопису *Есџири*:

САД су највећа комунистичка сила на свету. Заиста, и утопизам, и есхатологизам, и пародија религиозности, у оба случаја су запањујуће међусобно слични, мада су САД и недавно срушени СССР званично били идеолошки непријатељи (Дугин, 2008, стр. 120)⁸.

Створена од протестантских секти (Сједињене Државе) и устројена протестантским начелом – *дисџензацијализмом*, који се односио на хришћане-Англосаксонце, који ће се суочити са злим дусима који насељавају простор Русије, западна империја ће тако први пут ову „вулгаризовану теорију“ примијенити за вријеме Кримског рата, да би се касније она трансформисала у *нуклеарни дисџензацијализам*. Дугин ће закључити да:

Силе, скупине, светоназори и државне формације које се укупно називају 'Западом' и које су после победе у 'Хладном рату' једини господари света, иза фасаде 'либерализма' исповедају складну есхатолошку богословску доктрину у којој се догађаји светске историје, технолошки прогрес, међународни односи, друштвени процеси и тако даље, тумаче у апокалиптичној перспективи... Библијско помињање апокалиптичних 'кнежева Роша, Мешеха и Фувала' тумачи се као недвосмислено укази-

⁸ Наведени фрагменти, увод су у један мит који ће Америка остваривати у геополитичком и есхатолошком заносу и увјерењу Новог Израиља. Стога није случајна симболика Сједињених Држава, које, према конспиролошким теоријама, имају искључиво масонска обиљежја. То се потврђује следећим увидом: „бела звезда *пешокрака*, симбол 'Адама у рају' (опет иста *рајска шема*), и *зарубљена пирамида* чији је врх одвојен од основе прстеном од 13 звезда, што симболизује 13 племена Израилевих (племе Јошуино често се симболично представља као двоструко племе Јефремово и Манасијино, што даје 13 уместо 12 племена, по доктрини масонске аритмологије). Зарубљена пирамида има прилично негативно симболичко значење: представља хијерархију лишену сваког сакралног врха, свог сакралног центра... Тако, зарубљена пирамида садржи у себи идеју непотпуне иницијације, њене недовољности и прекида. Говорећи ритуалним масонским језиком, то се може тумачити кроз 'Мале Мистерије'" (Дугин, 2008, стр. 122).

вање на Русију – Рош (Русија), Мешех (Москва), Фувал (древни назив Скитије). Другим речима, русофобија Запада, а нарочито САД, уопште не проистиче из фарисејске бригае о ‘жртвама тоталитаризма’ или о фамозним ‘људским правима’. Ту се ради о доследној и доктринирано ‘оправданој’ демонизацији источноевропске цивилизације у свим њеним аспектима – историјском, културном, богословском, геополитичком, етичком, социјалном, економском и тако даље (Дугин, 2008, стр. 138).

Задржаћемо се код студије Александра Дугина – *Мистерије Евроазије*. Његова теоријска грађа пружа својеврстан пледоаје у анализи савремених демократских и тоталитарних друштава. Укратко ћемо представити његову интерпретацију *Хронике Ури-Линга*, која се јавила као *шћиво расне историје* (Дугин, 2008). Наиме, водећи се митолошким наративима, поменута *Хроника* је штитила божански третман настанка свијета. Пратећи траг ових идеја, Дугин нас уводи у свијет сакралности, говорећи о три расна типа која су настала од трију мајки – Лиде, Финде и Фреје⁹. Тако су од Лиде настали – Лидијци (који предстаљају црну расу), од Финде – Финци (представници жуте расе), а од Фреје – Фризи (старо германско племе које представља бијелу расу) – иначе носиоца највећих сакралних знања и познаваоца примордијалних облика демократије (Дугин, 2008). Док су Лидијци наклоњени поривима, Финци су ратоборни и склони су идолатрији и субординацији положаја. Слиједи кључна елаборација.

У суштини, ако схватимо расну спецификацију двеју темељних политичких парадигми – ‘демократије’ и ‘тоталитаризма’, постаће очигледна сва амбивалентност њиховог супротстављања које чини суштину спорова ‘десничара’ и ‘левичара’ током политичке историје последњих столећа. ‘Слобода’, ‘једнакост’ и ‘братство’ добри су за ‘слободне’, ‘једнаке’ и ‘братске’ ‘Фризе’, и наметање деспотских система њима биће очигледно насиље над њиховом расном природом. ‘Хијерархија’, ‘поредак’, ‘дисци-

⁹ „Лидијци су становници далеког Југа, али они се скоро уопште не помињу у *Хроникама*. Основна географска територија на којој се одвија сакрална историја Ура-Линде, јесте Евроазија, и то нарочито њена северозападна област. Сакрални центар Фриза се налази у северном Атлантику, у месту *Алдланд* (или *Ајлланд*), то јест у старој земљи (реч *Алдланд*, *Ајлланд* зачуђујуће подсећа на *Ајллантиду*). После потапања Атлантиде овај се центар премешта у Северно море, у земље које се налазе северно од данашње Холандије и Немачке и које су такође биле потопљене, само много касније. Дакле, Фризи, Фрејина деца, Саријци, имају ваневропско порекло. Њихова првобитна насеобина је сакрално острво. ‘Финци’, Финдина деца, напротив, староседеоци су Евроазије. Они насељавају све њене земље од далеког Сибира до Иберијског полуострва. Према томе, народи Финда су староседеоци Евроазије“ (Дугин, 2008, стр. 143).

плина' – потпуно су неопходни људима 'финског' типа, и калемљење 'демократског режима' овима никада не може довести ни до чега другог осим анархије, накарадности и деградације које се, природно, логично завршавају још гором 'тиранијом'. (Управо у том смислу треба схватити Платонове речи да 'демократија логично има за последицу тиранију') (Дугин, 2008, стр. 151).

Отуда се може извести закључак да је нешто „труло“ у матрици либералне демократије и да се у постдемократској варијанти мора обновити и прерадити њена доктрина, која је данас лишена права да говори у име егалитаризма и хуманитета. Без сумње:

Постмодерни империјализам се не ограничава на економско, политичко и културно потчињавање. Он тежи и да запоседне и усмерава и душевну структуру људског рода. У том циљу употребљавају се многобројни методи, и то не само они груби и застрашујући него и суптилни, који на први поглед чувају човекову аутономију, засновани на највишим достигнућима изопачене психијатрије и психологије (Видојевић, 2015, стр. 99).

То потврђују и следеће антиципације:

Надолазеће отуђење одговара, хајдегеровски, заборава бића, али и заборава човека, фетишистичкој апсолутизацији објекта осмишљеној као неограничено користљиву основу. Ово је призор из данашње 'ноћи света', како је то рекао Хајдегер, у којој нема више ни бића, ни човека, већ само безгранично корисне потрошне робе (Koljević, Fuzaro, 2016, str. 73).

Сугерисана поља у овом рукопису имала су намјеру да покажу на дубљи слој постмодернистичког дискурса, а у оквиру њега и геополитичког. Извјесно је да се човјек ове духовне хемисфере мора запитати ком полу се приклонити. Да ли ће попут апостате напустити своја религиозна увјерења и приклонити се оној цивилизацији која на њега гледа као на *духовно пошчињеног човјека*, који није вичан да постане равноправан члан нове заједнице и новог друштва (и држи га у стању вјечите глади за поривима и страстима, које пласира западни центар), или ће се у стању очајања, када се исцрпе извори који творе *животињи фалсификати*, попут *блудног сина*, ипак вратити оном полу који га је инаугурисао бићем кадрим да спозна езотеријске тајне, и тако неће остати реципијент мамонистичких понуда. То је можда и тестаментирана одговорност свих нас, како бисмо постали пастири бивствовања!

Литература

- Влајки, Е. (2006). *Увод у историју постмодернизма*. Бања Лука: Графид.
- Видојевић, З. (2015). *Порази и алтернативе, претње пустињи и етика оштора*. Београд: Завод за уџбенике.
- Дугин, А. (2012 а). Энергетическая геополитика. Геополитика и международные отношения. *Евразийское Движение*, 979-983.
- Дугин, А. (2012 б). Евразийский взгляд. Геополитика и международные отношения. *Евразийское Движение*, 317-329.
- Дугин, А. (2009). *Геополитика постмодерне*. Београд: Krug Commerce.
- Дугин, А. (2008). *Мистерије Евроазије*. Београд: Логос.
- Живковић, П. (2016). Да ли је могућ дијалог с демократијом? *Летопис Машице српске*, година 192, април 2016, књ. 497, св. 4, 457-472.
- Манхајм, К. (2009). *Дијагноза нашег времена*. Нови Сад: Mediterran Publishing.
- Рихт, Г. Х. (1975). *Објашњење и разумевање*. Београд: Нолит.
- Симић, Ж. (2011). *Јуні и хришћанство*. Београд: Академија за дипломатију и безбедност.
- Фуко, М. (2005). *Рођење биополитике*. Нови Сад: Светови.

* * *

- Agamben, G. (1998). *Homo Sacer: Sovereign Power and Bare Life*. Stanford, California: Stanford University Press.
- Agamben, G. (2005). *State of Exception*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Anidjar, G. (2004). Terror Right. *The New Centennial Review*. 4 (3), 35-69.
- Valdenfels, B. (2005). *Топографија страног*. Нови Сад: Stilos.
- Deleuze, G. (1992). Postscript on the Societies of control. *JSTOR. The MIT Press*, 59, 3-7.
- Despotović, Lj. (2015). *Геополитика деструкције: разарање држава и националних идентитета у актуелним процесима глобализације*. Sremski Karlovci: Kairos.
- Dugin, A. (2015). *What is wrong with Europe. Geopolitics and Tradition*. Moscow: Katehon.
- Koljević, B., Fuzaro, D. (2016). *Устанак европских народа / Политика и филозофија*. Београд: IP Filip Višnjić.
- Mackinder, H. J. (1904). The Geographical Pivot of History. *The Geographical Journal*, 23 (4), 421-437.
- Nancy, J. L. (1991). *The Inoperative community*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Prošić, S. (2016). *Картографија нестаяња / Дисеминација граница и мисао постглобализма*. Нови Сад: Mediterran Publishing.

- Sombart, W. (1915). *Händler und Helden [Merchants and Heroes]*. Munich and Leipzig: Duncker und Humblot.
- Schmitt, C. (1985). *Political Theology. Four Chapters on the Concept of Sovereignty*. Cambridge, Massachusetts, and London, England: The MIT Press.
- United Nations. (1992). *Agenda 21. Conference on Environment & Development. Chapter 5*. Rio de Janeiro.

Nemanja S. Đukić
Predrag R. Živković

POSTMODERN GEOPOLITICAL PROJECTIONS
AND MIDDLE EAST MIGRATIONS

Summary

The following article is an introduction to the understanding of postmodern geopolitics. The essence of postmodern geopolitics is the biopolitical regulation of Bare life. In the first part of the article we define the concept of biopolitics and bio-sovereignty. In contrast to classical politics, which represents the ability of the nation-state as the basic subject of international relations to control the territory, biopolitics as a postmodern form of politics is focused on informal regulation of the population. According to Agamben, the idea of the state is inseparable from the idea of a concentration camp because both (the state and the concentration camp) are based on the idea of sovereignty and they have the production of bare life for the object of their power. Territory is power embodied in space (Lefevr). The notion of territory as such already implies sovereignty. Therefore, the concept of territory (terra) is already terror (terror). Accordingly, biopolitics represents an ontological negation of the idea of sovereignty as the existential principle of the state. In the second part of the article, we show the biopolitical essence of postmodern geopolitics by the example of geopolitical design of Middle Eastern migrations. US and UK (Seapower and Protestant Geopolitical Entity of Western Civilization) manage Middle Eastern migration to trigger EU disintegration. The final destination of the immigrants from Middle East is Germany (Landpower and Catholic Entity of Western Civilization). The presence of immigrants in the transition countries of the EU provokes the strengthening of the political right wing, which is the main opponent of the Fourth geopolitical independence of Europe as an independent land-based geopolitical player. In the third part of the article, we analyze the relationship of the basic geopolitical entities of Western civilization and explain the basic geopolitical matrix of the US-EU relationship. The entire history of Western civilization (including the First and Second World Wars) and the future of the modern world is structured by the relation between US -UK (Seapower and Protestant Geopolitical Entity of Western Civilization) and Germany-Vatican City (Landpower and Catholic Entity of Western Civilization). In the fourth part of the article we give a final overview of the postmodern geopolitical situation.

Keywords: Bio-sovereignty, migration, geopolitics, USA, EU